

דמילתא נקט, דכל שהוכנה בבין השמשות אגב אימא תו לא מהני ליה זריק' להוציאה מתורת כלי, כי היכי דברירה מילתא לכ"ע דלא מהניא זריקה לאשפה לעולם לבטלה מתורת כלי¹²⁴.

[קכה,א] אמר שמואל קרומיות של מחצלת מותר לטלטלן בשבת מ"ט. פי' דהא לא חשיבי וכזבל בעלמא ניהו. ואמר רבא בר המדורי אסבר' לי מחצלת גופ' למאי חזיין לכסויי ביה עפרא הכא נמי חזיין לכסויי ביה טנופיא. ולאו דבעי' לומר בשברי כלים שיהו עושים מעין מלאכתם דהויא לית¹ הילכ' כר' יהו' דבעי הכין, אלא דהכא שורת הדין דכסויי טנופיא לא משוי תורת כלי דהא לא חשיב, ולא דאמי לחרס קטנה דחזו לשבריה בחצר לכסויי בהו (דינא) [טינופיא], אלא כיון שעושי' מעין מלאכתם הראשונה הרי הן עומדים בתורתם הראשונה². ויש מקשים³ ומאי שנא ממחט שניטל חורה שהיא אסורה⁴ ואע"ג דחזיא אכתי לנטילת קוץ דחשיב טפי מכסויי טנופיא, ואפ"ה אין עליה תורת כלי משום דאדם זורקה לבין הגרו(ס)טאות, הכא נמי שיירי מחצלת אדם זורק' לאשפה או לבין העצים להסק'. ותירצו דהת' מיירי שנשבר' מע"ש⁵ אלא הנכון דהא לא קשיא מן הטעם שפירשו בגמ' דשאני הכ' דמשמ' מעין מלאכתו הראשונה מה שא"כ במחט שניטל חורה.

וה(ו)א דאמר ר' זיר' שיירי פרוזמטיות אסורי' לטלטלם בשבת בשאין בהם שלש על שלש דלא חזו לעניים ולא לעשירים, יש מקשים³ דהא חזו לכסויי בהו טנופיא. ויש שפי' דהכא מיירי כשנקרעו טליתות אלו מערב שבת, ולא נהירא⁶. והראב"ד ז"ל⁷ פי' דהכא בשיירי טלית של מצוה כדאמר' התם⁸ תכלתא דפרוזמא לאינשי ביתיה, דכיון דכן לא מכפרי בהו טנופיא, דאע"ג דשיירי מצוה נזרק'^{8*} לאו אורחא דמילתא לכסויי בהו

קמיתא דביצה^{113*}, אלא טעמא שנפגמות במעט ונפסדות והוה ליה כמוקצה מחמת חסרון כיס. חרס קטנה מותר לטלטלה¹¹⁴. פי' דהא איכא תורת כלי עליה דחזיא לכסויי ביה מנא, אבל בכרמלית לא. דליכא כלי התם. ורב נחמן ידידיה אמר אפי' כרמלית. פרש"י ז"ל¹¹⁵ דהא חזי לכסות בו רוק או טנופיא. וא"ת אי מהאי טעמא חשיב דאיכא עליה תורת כלי, כל אבנים וצרורות ונהרות¹¹⁶ שבחצר וכרמלית יהא תורת כלי עליהם דהא חזו להכי ויטלטלנו, י"ל דשאני הכא דאתו משיירי כלי גמור וחזו נמי בחצר לכסות בו את הכלי, הא לאו הכי אין תשמיש זה כדאי לעשות בו כלי לכתחלה¹¹⁷.

רבא אמר אפי' ברשות הרבים. חזי לפרושי ביה בטפיא¹¹⁸ כעובדא דרבא, וכדאמר רבא התם לדידי חזי לי, אלא דההוא תשמי' לא חשיב ולא שכיח ולא מהני ליה לשוייה כלי, אלא (מלא) דבחצר חשיב כלי כדמפרש"י ז"ל¹¹⁹.

גרש"י ז"ל¹²⁰ לא מסתייא דלא גמירי אלא דמגמר נמי גמירי¹²¹. ופי' רש"י ז"ל אלו שמלמדים לאחרים שבוש שבידם. ובנסחי דידן גרסי אלא דמגמר נמי לא גמרי, כלומר שאינם רוצים ללמוד.

מגופת חבית שנתתכתה¹²² היא ושבריה מותר'. וא"ת ומאי קמ"ל דנקט מגופה, י"ל משום דהוה ס"ד דהיא גופה לא הוי עליה תורת כלי גמור עד שיהו שבריה בני טלטול, דומיא דחרס קטנה שבאה מכלי חשוב, קמ"ל.

מתקיף לה רב פפא אלא מעתה זרק¹²³ גלימתו לאשפה הכי נמי דאסיר'. ק"ל מאי קא מדמי ליה גלימא שהוא דבר חשוב והמבטלו בטלה דעתו אצל כל בני אדם, ועוד דקאמר אלא אמר רב פפא אם זרקה מבעוד יום לאשפה אסורה, הא ודאי זרק גלימתו לאשפה מבעוד יום לא בטלה ממש ומותר לטלטל. ונ"ל דהכא לרווחא

ושיטה לר"ן. 1 צ"ל: דהא לית. 2 וכע"ז כתב הרשב"א, עיי"ש. ובתוד"ה מחצלת כתבו דלרווחא דמילתא נקט הכי, וע"ע ח"י רבנו יהונתן (הו"ד גם בשיטה לר"ן) ומאירי, ובסמוך. 3 ע"י ח"י הרשב"א. 4 לעיל קכג,א. 5 חסר כאן, וע"י רשב"א ושיטה לר"ן. 6 ע"י רשב"א ושיטה לר"ן. 7 הו"ד גם ברשב"א ר"ן ומאירי, ור' גם פרי"ד. 8 סוכה יא,א. 8* ר' מגילה כו,ב. וע"י בשו"ע וא"ח סי'

* 113 ב,א. 114 צריך להוסיף כלפנינו: בחצר. 115 ד"ה אפילו. 116 אצ"ל: וניירות. 117 וכע"ז ברמב"ן רשב"א ומ"מ פכ"ו ה"ג. 118 צ"ל: לכפורי ביה טנופיא. 119 ע"י בד"ה ורבא ובפיר"ח ובמאירי. 120 בד"ה אמר וד"ה אלא, וכ"ה לפנינו. 121 צ"ל: מגמרי. 122 צ"ל: שנכתתה. 123 לפני: זריק ליה לגלימיה ה"נ דאסור. 124 וע"ע תוס' (קכה,א ד"ה אס), מאירי

טנופיא. ומסתברא שאין צורך לכל זה, דכיסוי (מטופיא) [טנופיא] לא חשיב אלא בשיירי מחצלת שעושים עדיין מעין מלאכתן הראשונה, אבל בשיירי טליתות שבאו מכלי חשובים היא כמאן דליתיה ואדם זורק לאשפה וכיוצא בו, וזה ודאי דומה למחט שנפל חורה, דאע"ג דחזייה לנטילת קוץ לא חשיבא מפני שבאה מדבר שמשמש לכמה דברים חשובים ואין דרך לייחדה לנטילת קוץ אלא אדם זורקה לבין הגרוטאות. רבי ז"ל, וכן מצאתיה בתוספות.

בשברים דהאי תנו' קא מפלגי. פי' דפליגי הכא לענין שבת כי היכי דפליגי בתנור גופיה לענין [טומאה] וכדמפרש ואזיל.

מי⁹ שמחוסר (נתינה) [נתיצה]. פי' שהוא דומה כמחובר יצא זה שאינו מחוסר (נתינה) [נתיצה]. כיון שאינה טהורה¹⁰ יפה בפי הבור ודומה ככלי המונח שם שעומד לינטל, שהרי יש אויר גדול בין כותליו לכותלי הבור.

אדרבה¹¹ לאידך גיסא. פי' דכי כתיב יותץ לא בא ללמדנו קולא לקבל¹² טומאה, ואדרבה בא ללמדנו כי כשהוא מחובר על ידי טפילה שלו מחוסר¹³ נתינה לא בטל אגב ארעא ועדין כלי הוא לקבל טומאה, וכן פרש"י ז"ל¹⁴.

מתקיף לה רב אשי אי הכי אדמפלגי בשבריו ליפליגו בתנור גופיה. פי' אדמפלגי¹⁵ בדידיה גופיה לענין טומאה גזרת הכתוב הוא לר' יהודה משום דכתיב יותץ, אבל לענין שבת כלי בעינן והאיכא, (וראוי) [דראוי] לשמש בו במלאכתו כאלו מוסק מבפנים וכדרך התנורי, וכדפרכי לעיל¹⁶ גבי מחט שבת אטומאה קא רמית, וכ"ש תנור זה שהוא תנור גמור וחשוב למלאכתו. ויש מתרצין¹⁷ דשאני תנור כי שורת הדין אינו כלי שהרי אין לו שולים וכשהוא תלוש אינו כלי(ם), ואלא כשהוא עושה מעשה שלו לאפות בו הרי הוא מחובר לקרקע על ידי מעש' טפילה שלו וכדפרש"י ז"ל¹⁸, אלא

מי⁹ שמחוסר (נתינה) [נתיצה]. פי' שהוא דומה כמחובר יצא זה שאינו מחוסר (נתינה) [נתיצה]. כיון שאינה טהורה¹⁰ יפה בפי הבור ודומה ככלי המונח שם שעומד לינטל, שהרי יש אויר גדול בין כותליו לכותלי הבור.

אדרבה¹¹ לאידך גיסא. פי' דכי כתיב יותץ לא בא ללמדנו קולא לקבל¹² טומאה, ואדרבה בא ללמדנו כי כשהוא מחובר על ידי טפילה שלו מחוסר¹³ נתינה לא בטל אגב ארעא ועדין כלי הוא לקבל טומאה, וכן פרש"י ז"ל¹⁴.

מתקיף לה רב אשי אי הכי אדמפלגי בשבריו ליפליגו בתנור גופיה. פי' אדמפלגי¹⁵ בדידיה גופיה לענין טומאה גזרת הכתוב הוא לר' יהודה משום דכתיב יותץ, אבל לענין שבת כלי בעינן והאיכא, (וראוי) [דראוי] לשמש בו במלאכתו כאלו מוסק מבפנים וכדרך התנורי, וכדפרכי לעיל¹⁶ גבי מחט שבת אטומאה קא רמית, וכ"ש תנור זה שהוא תנור גמור וחשוב למלאכתו. ויש מתרצין¹⁷ דשאני תנור כי שורת הדין אינו כלי שהרי אין לו שולים וכשהוא תלוש אינו כלי(ם), ואלא כשהוא עושה מעשה שלו לאפות בו הרי הוא מחובר לקרקע על ידי מעש' טפילה שלו וכדפרש"י ז"ל¹⁸, אלא

ושיטה לר"ן, עיי"ש. 16 קבג, א. 17 עי' בראשונים הנ"ל. 18 ר' בד"ה נתנו. 19 נדצ"ל: כל היכא דלא אחשביה רחמנא וכו'. 20 לז, א ד"ה מאי קאמר (ועי' יד מלאכי סי' תטו). 21 בספר המאור להלן בסוף פרקין. 22 להלן קבוב. 23 נדצ"ל: כר' יוסי דההיא דר' יוסי מעדותו של וכו'.

כא ס"ב. 9 לפני: מחוסר נתיצה טמא שאין מחוסר נתיצה טהור. 10 נדצ"ל: נתונה. 11 לפני: ההוא לאידך גיסא. 12 צ"ל: שלא לקבל. 13 נדצ"ל: אע"ג שהוא מחוסר נתיצה (עי' רש"י). 14 בד"ה ההוא. 15 חסר כאן. ובהמשך מקשה רבנו אמאי דמשה הגמ' טומאה לשבת, וכה"ק הרמב"ן הרשב"א

כיסוי, דקסבר דעד דעבוד מעשה ביה לא חייל עליה תורת כלי כסוי, וכדאמרי' לקמ' דקסבר בעינן מעשה ומדמינן לה לההיא דנדבך של אבנים שלא (ל)הזמינה ליישב עליהם למחר והצריכו ר' מעשה, אלמא הכא נמי בדכוותא מיירי שהניחה שם על דעת להשתמש בה לכיסוי החבית, והכי מוכח מיהא דאותיב עליה רבא מאבן שבקרויה שהונחה שם על דעת תשמיש. ואם תאמר כיון שהניחה שם על דעת כסוי, היכי א"ר יוחנן שנעשית בסיס לאבן, ומ"ש מחררה שטמנה בגחלים ופגה שטמנה בתבן³⁴, ומ"ש נמי מהטומן בגיזי צמר שבפ' במה טומנין³⁵. י"ל דשאני התם שהדבר המונח עליהם עושה בהם מעשה גמור, שאי אפשר לפגה להתבשל אלא בתבן, והחררה אינה נאפת אלא בגחלים, וכן החמין מתחמם ומוכשר בגיזי צמר, וכיון שלצורך הכשרם הונחו שם ודאי נעשו טפלים להם בלא שום מעשה אחר, והא עדיף טפי מקשור דחריות דקל, משא"כ בכיסוי זה שאינו משמש לחבית אלא ככיסוי בעלמא, לפיכך אינו יוצא מתורת אבן שיחול עליה שם כסוי ותשמיש אלא כמעשיו אליבא דר' אמי א"ר יוחנן. ככל³⁶ ר' אסי בשם ר' יוחנן מדמה לה לההיא דהתם דהנחתה מוכחת עליה שהוא תשמיש לחבית ונעשית כסוי וטפי' לחבית. ועוד תירצו בתוספות³⁷ דהתם גבי פגה וחררה והטמנת החמין בגיזי צמר הונחה שם ודאי על דעת ליטלם בשבת עצמה דלא סגיאל בלאו הכי שהרי הוא צריך אותם לאכול והנחת עראי היא ולפיכך אינה נעשית בסיס לגחלים ולתבן ולגיזי צמר אבל אבן זו שעל החבית איפשר שלא יטל(י)ה משם בשבת לשתות³⁸ מחבית אחרת או שיזדמן לו יין ממקום אחר, מה שא"כ בחררה ואידך שאם לא יסלקם משם יפסדו וגם מסתמא הם עיקר סעודתו ועליהם הוא סומך.

מעדותו של ר"א בן יעקב נשנית. ויש מתרצין לדעת רבי' אלפסי ז"ל²⁴ כי הוא סובר דכלים דחברניהו בארעא שאמרו לקמ', מיירי כגון אותם חביות שנותנים אותם בחפירות שבקרקע וכולן טמונו' ואין נר' מהם אלא פיהם בלבד, דהשתא איכא למיגזר אטו בור ודות ממש, אבל תנורי' העומדים על גבי קרקע אלא ששוליהם מחוברים בטיט הרי הם ככלים, ובהא אפי' ת"ק דהתם מודה דלא בעי בית אחיזה, וכסויי דתנורי דנקט ר' אליעזר ונקט רבינא נמי לאו דוקא אלא דתנורי וכל דדמי להון, וכן פירשה הרמב"ם ז"ל²⁵. והרב הגדול הרמב"ן ז"ל תירץ²⁶ דר' אליעזר ורבינא דוקא נקטו כסויי תנורי', ומפני שהכסוי מסייע באפיית הפת והרי הוא כגופו של תנור, ולפיכך²⁷ בלא בית אחיזה, דאיכא עליה תורת כלי כתנור גופיה, וזהו מה שבא ר' אלעזר בן יעקב ללמדנו, ות"ק דהתם מודה בהא ולא נחלקו לקמ' אלא בכסויי כלים דעלמא דאין מסייעין בתשמישי(ן) הכלי אלא דעבדי כסוי בעלמא, וכיון דקתני (כ)שהכלים מחוברים בקרקע בעי ת"ק בית אחיזה להכיר דלהוי עליו תורת כלי. ותירוצ' נכון הוא לפי שיטת רבי' ז"ל²⁸, אבל רבי' ז"ל²⁹ היה אומר שכל הדברים הללו פלפולין אבל פשוטן של דברים דההיא דר' יוסי כי הא דר' אלעז' בן יעקב ומעדותו נשנית, כדברי זקנו הר"ז הלוי ז"ל³⁰.

[קכה,ב] תנן התם. פי' לקמ' במכלתי' בפרק נוטל אדם³¹, ודכותא בתלמודא. האבן שעל פי החבית מטה על צדה והיא נופלת. פי' דטלטול מן הצד לאו שמיה טלטול בכל מה שהוא לצורך שבת כמו שכתוב לעיל במכלתי³². אמר רבה א"ר אמי א"ר [יוחנן] לא שאנו. פי' דיכול להטותה³³ אלא בשוכה אבל במניח נעשית בסיס לדבר האיסור. פי' ואפי' במניח לדעת

ובשו"ע שם ס"י. 31 קמב,ב. 32 עי' לעיל מד,א ד"ה א"ר יוחנן וקכג,א ד"ה הדר. 33 ודלא כרש"י (בד"ה לא) דמפרש דקאי אסיפא דמתני' מגביה ומטה על צדה וכו', ועי' מהרש"א וחי' רעק"א כאן. 34 לעיל קכג,א. 35 לעיל מט,א. 36 נדצ"ל: ור' אסי בשם ר' יוחנן וכו'. 37 לעיל קכג,א ד"ה פגה (ור' גם תוס' לעיל מג,ב ד"ה דכ"ע וינא,א ד"ה או). כ"ה שיטת ר"ת בשו"ת ספר הישר ד,א ובספר הישר ס"י רמד. עי' חי' רבנו לעיל מט,א ד"ה כיצד וקכג,א

24 כ"כ הרשב"א (בחי' כאן) והר"ן, ור' גם רמב"ן במלחמות בסוף פרקין. 25 פכ"ה הי"ג, ועיי"ש ראב"ד (ומרכה"מ) ומ"מ. 26 בחי' כאן ובמלחמות בסוף פירקין. 27 נדצ"ל נוסף: שרי לטלטוליה. 28 נדצ"ל: רבי' אלפסי ז"ל. ועי' רשב"א שהשיג על תי' הרמב"ן. 29 הרא"ה, עי' שיטה לר"ן בסוף פירקין. 30 דהל' כר' יוסי. וברא"ש ס"י יא כתב דט"ס יש ברי"ף ואף הרי"ף פסק הל' כר' יוסי, וכ"מ דעת הטור ס"י שח כמש"כ הב"י שם, ועיי"ש